

дистанційного, змішаного, проектно-орієнтованого. Цифрові технології не лише розширюють доступ до мистецьких ресурсів, а й змінюють саму логіку викладання, роблячи її більш інтерактивною та індивідуалізованою.

Не менш значущою є євроінтеграційна тенденція мистецько-педагогічної освіти України. Вона проявляється у впровадженні стандартів Європейського простору вищої освіти (ESHE), участі закладів мистецької освіти у міжнародних програмах (Erasmus+, Creative Europe, Tempus), розширенні академічної мобільності студентів і викладачів.

Окремої уваги заслуговує ціннісно-культурна орієнтація мистецької педагогіки, що передбачає формування у майбутнього вчителя національної ідентичності, шанобливого ставлення до українських мистецьких традицій, водночас – відкритості до культурного різноманіття світу.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що сучасна мистецько-педагогічна освіта в Україні розвивається у напрямі інтеграції традицій і новацій, поєднуючи духовно-культурні засади з інноваційними підходами до навчання. Основними її тенденціями є гуманізація, цифровізація, інтеграція мистецтв, професіоналізація, європейська орієнтація та культуротворчий розвиток особистості. Саме ці вектори визначають обличчя сучасного вчителя мистецтва – творчого, компетентного, креативного фахівця нового покоління. Отже, «важливим питанням сучасної вітчизняної освіти є соціальне замовлення на фахівців, підготовлених до самостійного розв'язання проблем колективного культуротворення, з почуттям причетності до своєї країни, народу, людства в цілому. Саме майбутній учитель музики має усвідомлювати свою місію транслятора культурного потенціалу суверенної України. Він покликаний послідовно виховувати, плекати духовний світ дітей, крок за кроком будувати храм їх музичної культури» [1, с. 152].

Список використаних джерел:

1. Василевська-Скупа Л.П. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва : монографія. 2014. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 208 с.
2. Василевська-Скупа Л.П., Кравцова Н.Є., Швець І.Б. Міждисциплінарна інтеграція як важливий чинник професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2023. Вип. 29, С. 50-57.
3. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії. Чернівці: Рута, 2008. 256 с.
4. Масол Л. М. Мистецька освіта: теорія і практика. К.: Ліра-К, 2015. 280 с.
5. Олексюк О. М. Професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва. К.: КНУКіМ, 2014. 256 с.
6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.
7. Рудницька О. П. Мистецтво у розвитку особистості. К.: Либідь, 2005. 256 с.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2025-2.38>

Панасюк Т.Ю.

концертмейстер

Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті проаналізовані теоретичні основи формування музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Розкриті особистісні характеристики та компоненти музично-виконавської компетентності. Підкреслено, що важливим фактором є здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до самостійної творчої діяльності.

Ключові слова: компетентність, музично-виконавська компетентність, виконавець-інтерпретатор, художня інтерпретація та творче самовираження.

Abstract. The article analyzes the theoretical foundations of the formation of musical performance competence of the future music teacher. Personal characteristics and components of musical and performing competence are disclosed. It is emphasized that an important factor is the ability of the future teacher of musical art for independent creative activity.

Keywords: competence, musical performance competence, performer-interpreter, artistic interpretation and creative expression.

Сучасні українські педагоги-науковці (Н.Кравцова, Л.Василевська-Скупа, І.Швець) зазначають: «В умовах модернізації української системи вищої освіти особливого значення набуває оновлення професійної підготовки майбутнього вчителя-музиканта. Цей процес має враховувати не лише національні освітні пріоритети, а й глобальні тенденції розвитку мистецької педагогіки» [3, с.179]. На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічних праць українських та зарубіжних учених (І. Бех, В. Бондар, Т. Браже, А. Вербицький, В. Дьомін, І. Зязюн, Н. Ничкало, Є. Павлутенков, Дж. Равен, В. Радул, О. Савченко, В. Семиченко) виявлено, що поняття “компетентність” розглядається в науковій літературі як інтегрована особистісна якість, що ґрунтується на знаннях і досвіді, вмінні самостійно та ефективно розв’язувати проблеми, критично мислити, аналізувати й адекватно оцінювати інформацію та навколишню реальність, виявляти індивідуальний стиль діяльності й мати певний творчий потенціал саморозвитку.

Інтроспективний пошук, пов’язаний з уточненням внутрішніх структурних компонентів поняття “музично-виконавська компетентність”, аналіз філософської (В. Басін, М. Каган), психолого-педагогічної (О. Костюк, О. Савченко), музикознавчої (С. Горбенко, Р. Лисенко) й методичної літератури (О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, А. Растригіна, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова) дозволили визначити поняття “музично-

виконавська компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва” як інтегровану професійно-значущу особистісну якість, що виявляється в здатності вчителя музичного мистецтва до художньої інтерпретації й творчого самовираження в різних видах музично-виконавської діяльності. Л.П. Василевська-Скупа розглядає «сутність її складових компонентів – комунікативних умінь, що визначають здатність учителя до спілкування з учнями засобами музичного мистецтва, здійснюють морально-етичний вплив на вихованців, транслиують їм власний досвід художньо-педагогічного спілкування, що сприяє соціокультурному вихованню школярів, формуванню їхніх художніх смаків, ціннісних орієнтацій, національної самосвідомості» [1, с. 208]

Оновлення вітчизняної системи освіти з метою входження до світового освітнього простору передбачає пошук шляхів її удосконалення і зумовлює проблему реформування системи підготовки фахівців відповідно до міжнародних вимог. Питання інноваційного підходу в освіті розглядали науковці, діяльність яких була спрямована на розвиток якісно нових педагогічних компетенцій, систем у різних галузях вищої освіти [2, с.155].

Встановлено, що музично-виконавська компетентність учителя музичного мистецтва містить особистісні характеристики (здатність до емоційно-образного мислення, співпереживання, індивідуальна неповторність, творче самовираження, здатність до сценічно-діалогового спілкування, індивідуально-неповторний художньо-інтонаційний вимір, рефлексивність), які, заломлюючись через художньо-інтерпретаційні вміння, визначають спроможність майбутнього вчителя музичного мистецтва до художньо-інтерпретаційної, самостійно-творчої, проектувально-презентативної діяльності й зумовлюють компетентнісний підхід до процесу музично-виконавської підготовки. «Завданням сучасного педагога є вміле використання у своїй роботі інтеграції як класичних методів так і новітніх трендів. Поєднання традиційних і більш сучасних методів у навчально-виховному процесі сприятиме підвищенню рівня культурного потенціалу молодого покоління» [7, С.7-17].

В контексті навчання майбутніх учителів музично-виконавська діяльність має потужні можливості – «формувати у молоді не лише такі якості, як креативність, ініціативність і комунікабельність, самодостатність, а насамперед здатність до саморозвитку та самореалізації» [8, С.72-78].

Музично-виконавська компетентність є динамічною інтегрованою системою, що складається із взаємопов'язаних компонентів – ціннісно-мотиваційного, когнітивно-знанневого, операційно-технологічного, самостійно-творчого, рефлексивно-оцінювального й передбачає педагогічну спрямованість, розуміння інтерпретатором-виконавцем (інструменталістом, вокалістом, диригентом) сутності музичного твору, осмислення та досягнення

його художньо-інтонаційного смислу; здатність до індивідуально-творчої інтерпретації музичного твору, розвиненість асоціативно-образного мислення; володіння технікою художнього виконання, яка є складовою частиною адекватного художньо-інтерпретаційного процесу й характеризує вміння добору та володіння комплексом художньо-інтерпретаційних засобів музичної виразності.

Усі ці компоненти загалом характеризують особистісне, індивідуально-неповторне ставлення виконавця-інтерпретатора до музичного твору; здатність творчо мобілізувати характерологічні вольові якості в процесі сценічно-виконавської діяльності, що акумулює в собі виконавську надійність, артистизм, експресію, силу волі; здатність до емоційної реакції, демонстрації вмінь повторного емпатійно-художнього перевтілення [10].

Деякі дослідники визначають особливі характеристики музично-виконавської компетентності майбутнього фахівця: «підвищена концентрація, активність слухової уваги, адаптація звукових можливостей власного інструменту, розуміння особливостей нотації хорових партитур, нотного запису різноманітних інструментів та інші якості» [6, с. 51].

Важливим фактором є здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до самостійної творчої діяльності: музикування (імпровізації), мистецтва творення (складання власних музичних творів); здатність до самостійної художньо-проектувальної діяльності (самостійно добирати й вивчати музичні твори, здійснювати інтеграційні зв'язки, створювати художні проекти, володіти вербальною й виконавською інтерпретацією); здатність до рефлексивно-оцінювальної діяльності, аналізу та самоаналізу, критичного мислення й адекватного судження, оцінки та самооцінки.

Загалом, музично-виконавська підготовка у контексті навчання майбутніх фахівців є не лише базою для успішної професійної діяльності, а й основою соціо-культурного фактору становлення особистості [9].

Отже, формування музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва залежить від багатьох факторів в процесі професійного навчання, від сучасних вимог як до вчителя, так і до музиканта.

Список використаних джерел:

1. Василевська-Скупа Л.П. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва : [монографія]. (2014). Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 208 с.
2. Василевська-Скупа, Л., & Кравцова, Н. (2021). Упровадження інноваційних технологій у систему вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 45, 154-158. <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/2622>
3. Кравцова, Н., Василевська-Скупа, Л., & Швець, І. (2025). Виклики сучасної мистецької освіти: перспективи професійної підготовки майбутнього вчителя. *Наукові*